

Sojusz Sahry Wagenknecht – nowa populistyczna partia w Niemczech

Łukasz Jasiński

8 stycznia oficjalnie powstała nowa partia Sojusz Sahry Wagenknecht – Rozsądek i Sprawiedliwość (SSW), którą utworzyła część dotychczasowych działaczy Die Linke. Ugrupowanie łączy hasła rozbudowy świadczeń socjalnych i państwa opiekuńczego z postulatami zahamowania migracji do Niemiec i krytyką zachodzących zmian kulturowych i obyczajowych. SSW będzie zagrożeniem zarówno dla Die Linke, jak i Alternatywy dla Niemiec (AfD). Jej sukces wyborczy będzie zależał od przyciągnięcia wyborców tych ugrupowań i umiejętności szybkiego zbudowania struktur we wszystkich landach.

Czynniki sprzyjające powstawaniu nowych ugrupowań.

Niemiecka scena polityczna ewoluuje w kierunku większego niż dotychczas rozdrobnienia i osłabienia pozycji największych partii: CDU/CSU i SPD. Według sondaży ze stycznia br. od 2013 r. poparcie dla chadecji zmalało z 41,5% do ok. 30%, natomiast notowania socjaldemokratów spadły z 25% do ok. 15%. Powodem jest niezadowolenie ze sposobu, w jaki partie te zarządzały kryzysami związanymi z pandemią, wojną na Ukrainie i nieregularną migracją. Zarówno CDU, jak i SPD, oprócz osłabienia swojej pozycji, borykają się także ze zjawiskiem starzenia się ich elektoratów. [W ostatnich wyborach do Bundestagu](#) we wrześniu 2021 r. chadeców poparło zaledwie 11% wyborców w wieku 18–25 lat, a socjaldemokratów 14%. Sprzyja to powstawaniu nowych, mniejszych ugrupowań i ruchów politycznych.

Według badań Fundacji Friedricha Eberta z lat 2022–2023 w porównaniu z 2019 r. w Niemczech spada zaufanie zarówno do instytucji państwa i mediów, jak i dotychczasowych partii politycznych. Trendowi temu towarzyszy rosnąca radykalizacja – 38% ankietowanych przyznaje się do wiary w teorie spiskowe, a aż 29% skłania się ku rozwiązaniom autorytarnym. O skali społecznych frustracji świadczy fakt, iż 39% ankietowanych uważa, że nie ma wpływu na sytuację w kraju. Wszystkie te czynniki wskazują na powiększające się możliwości działania dla nowych ugrupowań politycznych.

Partiom antysystemowym sprzyja skomplikowana sytuacja gospodarcza i społeczna w Niemczech oraz problemy koalicji rządzącej. Już w 2022 r. [wahania niemieckich władz w sprawie pomocy dla Ukrainy osłabiły](#) pozycję kanclerza Olafa Scholza. Zachowawcza polityka ws. dostaw broni i brak jasnych komunikatów ze strony rządu podważyły w oczach opinii publicznej zdolności przywódcze Scholza. Rząd federalny mierzy się także z serią innych problemów, takich jak największa od 2015 r. nieregularna imigracja, recesja gospodarcza (w 2023 r. odnotowano spadek PKB o 0,3% liczony rok do roku) i blisko 6-procentowa inflacja. Dodatkowo listopadowy wyrok Trybunału Konstytucyjnego, który zakwestionował przesunięcie niewykorzystanych środków pierwotnie przeznaczonych na stabilizację gospodarki po pandemii COVID-19 do Funduszu Klimatu i Transformacji, doprowadził do kryzysu budżetowego i konieczności dokonania niepopularnych społecznie cięć w wydatkach publicznych, np. zniesienia dopłat do paliwa dla rolników, co wywołało masowe protesty i blokady dróg. Te czynniki spowodowały, że według sondaży z początku roku ponad 80% ankietowanych źle oceniało pracę rządu koalicji SPD, Zielonych i FDP.

Liderka i program Sojuszu Sahry Wagenknecht. Na czele utworzonej 8 stycznia partii politycznej stoi dotychczasowa polityczka Die Linke Sahra Wagenknecht. Od 2009 r. jest deputowaną do Bundestagu, a w latach 2015–2019 kierowała także frakcją parlamentarną Die Linke. Według

sondaży zajmuje trzecie miejsce w rankingu najpopularniejszych polityków, ustępując jedynie ministrowi obrony Borisowi Pistoriusowi (SPD) i premierowi Bawarii Markusowi Söderowi (CSU).

Rozpoznawalność i popularność Wagenknecht wynika z jej aktywności w mediach (zarówno tradycyjnych, jak i społecznościowych) oraz sprawności retorycznej. W czasie pandemii krytykowała program szczepień, czym zyskała sympatię uczestników protestów przeciwko ograniczeniom sanitarnym. O skali jej popularności świadczy fakt, że w wyniku ogłoszonej w październiku ub.r. zbiórki na działalność przyszłej partii jak dotąd udało się zebrać od indywidualnych darczyńców ponad 2 mln euro.

Program nowej partii stanowi połączenie lewicowych postulatów związanych z rozbudową świadczeń socjalnych i wyższym opodatkowaniem osób najbogatszych z elementami konserwatywnymi, jak m.in. zwalczanie „nielegalnej” migracji. Za ukłon w stronę zwolenników teorii spiskowych można uznać sprzeciw wobec „manipulowania ludźmi przez koncerny, służby specjalne i rządy”, podważający zaufanie do władz federalnych. Partia krytykuje także [plany transformacji energetycznej](#) jako zbyt kosztowne dla zwykłych Niemców, uderzając bezpośrednio w Zielonych i wicekanclerza Roberta Habecka.

Szczególnie niepokojąca z punktu widzenia Polski jest wizja polityki zagranicznej SSW. Wagenknecht już w poprzednich latach opowiadała się przeciwko sankcjom nakładanym na Rosję, domagając się ich zawieszenia. Sprzeciwia się dostarczaniu broni dla Ukrainy i większemu [finansowaniu Bundeswehry](#). Elementem programu SSW jest także antyamerykanizm i krytyka NATO, którego „ekspansja na Wschód” rzekomo doprowadziła do wybuchu wojny na Ukrainie. Liderka SSW jest także sceptyczna wobec UE w obecnym kształcie i opowiada się za ideą luźniejszej niż obecnie integracji europejskiej. Zdaniem Wagenknecht nowa europejska architektura bezpieczeństwa może powstać tylko przy udziale Rosji. Liderka SSW głosi te poglądy konsekwentnie od kilkunastu lat, co pozwala stwierdzić, że uważa ona zarówno Polskę, jak i całą Europę Środkowo-Wschodnią za obszar, którego Niemcy nie powinny w ramach NATO i UE bronić ani wspierać. Tym samym uznaje de facto prymat rosyjskich interesów.

Przewidywany wpływ na kształt niemieckiej sceny politycznej. Pierwszym testem dla nowej partii będą wybory do Parlamentu Europejskiego, które odbędą się 9 czerwca. We wrześniu SSW wystartuje w wyborach do parlamentów landów: Brandenburgii, Turyngii i Saksonii, w których najsilniejszą partią jest AfD. Według sondaży nowa partia może liczyć w dwóch pierwszych landach na 8–11% głosów, a w Saksonii balansuje na granicy progu wyborczego. Na poziomie federalnym SSW może zdobyć poparcie ok. 12–14% wyborców, a niemal 30% ankietowanych nie wyklucza zagłosowania na nią w przyszłości.

Wagenknecht liczy na pozyskanie zarówno dotychczasowych wyborców Die Linke, jak i bardziej umiarkowanej części

elektoratu AfD. Swoją ofertę kieruje także wobec części socjalnie i pacyfistycznie nastawionych wyborców SPD, a także sympatyków CDU/CSU uznających, że ich partia odeszła od konserwatywnych wartości.

Największym wyzwaniem dla SSW pozostaje budowa struktur we wszystkich landach. Wagenknecht będzie liczyła na przyłączenie się do jej partii lokalnych działaczy i struktur Die Linke oraz, w mniejszym zakresie, AfD i SPD. Przykładem takiego trendu jest deklaracja byłego nadburmistrza Düsseldorfu Thomasa Geisela, który opuścił SPD i dołączył do SSW.

Rywalizacja o podobny elektorat oraz deklaracja samej Wagenknecht wykluczają koalicję z AfD na szczeblu federalnym. Potencjalnymi polami nieformalnej współpracy mogą być natomiast: krytyka „zielonej transformacji” i dostarczania broni dla Ukrainy, sceptycyzm wobec NATO, a także dążenie do poprawy relacji z Rosją.

Wnioski. Wstępne sondaże poparcia dla nowej partii politycznej wskazują na rosnący stopień rozczarowania rządami koalicji SPD, FDP i Zielonych. Jeśli wyniki te potwierdzą się w wyborach europejskich i landowych, będzie to świadczyło o słabnięciu głównych partii, zwłaszcza SPD, na rzecz nowszych ugrupowań antysystemowych, takich jak AfD i SSW. Pierwsze korzystne dla partii Sahry Wagenknecht sondaże należy traktować jako dowód na skalę społecznej frustracji w Niemczech. Notowania SSW i AfD wskazują także, że poglądy uznawane za ekstremistyczne i populistyczne są coraz szerzej akceptowane, a partie, które je głoszą, mogą być trwałym i ważnym elementem życia politycznego w Niemczech. Cechą charakterystyczną nowego ugrupowania jest połączenie postulatów skrajnej lewicy oraz ekstremistycznej prawicy.

Ewentualny sukces SSW w wyborach do PE w postaci dwucyfrowego wyniku będzie oznaczał dla niej dobry punkt wyjścia do kampanii wyborczych do landtagów i przyszłorocznych wyborów do Bundestagu. Obecność silnej reprezentacji SSW i AfD na szczeblu federalnym zmusi pozostałe partie polityczne do zawierania skomplikowanych i mniej trwałych niż dotychczas koalicji rządowych. Na szczeblu landów, zwłaszcza w Brandenburgii i Turyngii, udział SSW może być konieczny do powołania rządów (przy założeniu, że w tych wyborach zwycięży – zgodnie z sondażami – AfD, ale pozostałe partie będą ją w dalszym ciągu izolowały).

Poglądy nowej partii, zwłaszcza antyamerykanizm, sceptycyzm wobec NATO i chęć powrotu do współpracy z Rosją, stanowią istotny element tożsamości SSW. Stoją one w sprzeczności z interesami Polski. Jakikolwiek kontakty z Sahrą Wagenknecht są z tego punktu widzenia wysoce niewskazane. Biorąc pod uwagę, że polityczka ta nie postrzega Polski jako ważnego sąsiada Niemiec i że jest to partia populistyczna, ewentualne próby przekonywania jej liderki do zmiany podejścia w kwestiach polityki zagranicznej i bezpieczeństwa są skazane na niepowodzenie.